

Pörriäispeli jännityksen vähentämiseen

TEKSTI: Hanna Ohrimovitsch, esh, TtM

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyöntekijä, Lahti
hanna.ohrimovitsch@phsotey.fi

Päiki Pörriäinen on satuhahmo, joka johdattaa lapsiasiakkaan päiväkirurgisen hoitopolun läpi kotoa sairaalaan ja takaisin kotiin. Päiki Pörriäinen on myös tietokonepeli, joka tutustuttaa lapsen sairaalan tapahtumiin. Pelissä lapsi valmistellaan nukutukseen, ei erillisiin toimenpiteisiin. Peli sopii siten eri erikoisalojen toimenpiteitä tai tutkimuksia tarvitseville lapsille.

Miksi ja miten valmistella lasta?

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992, § 7) määrää kuulemaan lapsen mielipidettä ja hoitamaan lasta yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Satujen ja leikin kautta lapselle on helppo kertoa lapsen kielellä ja hänen omilla ehdoilla tapahtumista.

Yhteisymmärrystä lapsen kanssa lisää se, että aikuiset sopivat yhtenäisistä termeistä, joilla lapselle puhutaan. Yhtenäisillä termeillä pyritään siihen, että lapsi tietää, mistä milloinkin on kysymys. Luottamuksellisen hoitosuhteen syntymistä auttaa sen kertominen, mitä tehdään ja minkä vuoksi, ja mitä lapselta missäkin tilanteissa odotetaan.

Hoitopolun synty

Mietimme Päijät-Hämeen keskussairaalan päiväkirurgiassa miten voisimme ehkäistä lapsipotilaiden jännitystä ja pelkoa. Vuonna 2009 ilmestynyt (vuonna 2016 päivitetty) hoitotyön suositus innosti minua sairaanhoitaja Maj-Britt Tallbackan kanssa kehittämään lasten hoitopolkua. Keksimme hoitopolulle satuhahmon nimeltään Päiki Pörriäinen. Tavoitteeksi tuli, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja perhe saa valmiuksia tukea lasta hoitoprosessin aikana.

Satuhahmon käyttöönotto ei vaatinut suuria kustannuksia. Siihen tarvittiin hahmon kuvittaminen, sadun kirjoittaminen, ohjeiden päivittäminen, mitalien tekeminen ja yhteistä keskusteluaikaa. Yhdessä henkilökuntamme kanssa sovimme yhtenäisistä termeistä, joilla lapselle puhutaan. Toimenpide on ”korjaus”, ei leikkaus, laskimokanyyli on ”unikorkki” ja puudutusrasva on ”taikarasva”.

Osastolle tulo on helpompaa, kun tuttu satuhahmo odottaa lasta sairaalan seinien kuvissa - ja siitä ammattilaistenkin on helppo keksiä keskustelun aiheita lapsen kanssa. Nukahtamistilanne on kuitenkin usein päivän haastavin hetki. Sitä helpottamaan korjaushuoneen seinille ja kattoon piiloteltiin pörriäiskuvia lapsen etsittäväksi. Tavoitteena on, että lapsen huomio siirtyy jännittävästä tilanteesta Pörriäisiin.

Laadimme perheelle etukäteen lähetettävän kutsukirjeen, jossa Päiki Pörriäinen kertoo tulevasta sairaalapäivästä sadun muodossa ja

aikuiset saavat ohjeita siitä, miten lapsen kanssa voi valmistautua toimenpiteeseen.

Hoitopolun seuraavaksi kehityskohteeksi tulivat käynnit, joissa lapset ja perheet pääsevät tutustumaan päiväkirurgiaan ennen toimenpidettä. Vapaaehtoiseen Pörriäisen tutustumisiltaan kutsutaan toimenpiteeseen tulevat lapset perheineen. Illat järjestetään yhteistyönä Lahden ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden ja lehtoreiden kanssa. Lapset saavat valvotusti kokeilla välineitä ja sovitella sairaalavaatteita sekä tutustua tiloihin. Palautteen mukaan käynnit ovat olleet lapsille suuri apu.

Mobiilipeli

Päiki Pörriäis -mobiilipelin tekeminen oli etukäteisvalmistelun idean kehittämistä nykypäivään. Peli on kaikkien saatavilla ajasta ja paikasta riippumatta, sillä se on ladattavissa ilmaiseksi Apple Storessa ja Google Playssa. Tähän mennessä peliä on ladattu yli 450 kertaa. Se on suunnattu noin 2-5-vuotiaille lapsille, mutta aikuisetkin hyötyvät siitä. Kohderyhmäksi valittiin pienet lapset, koska heille on haastavinta kertoa

sairaalan tapahtumista ymmärrettävästi.

Pelissä satuhahmo seikkailee läpi päiväkirurgisen hoitopäivän. Sen ensisijainen tarkoitus on antaa lapselle ja vanhemmille etukäteen tietoa päivän tapahtumista. Lapselle tärkeimpiä viestejä on se, että aikuinen on lapsen mukana koko päivän ja että ennen sairaalaan tuloa ei saa syödä tai juoda. Suosittelemme, että lapsi pelaisi ainakin ensimmäisen kerran peliä yhdessä aikuisen kanssa ja tämän jälkeen he keskustelisivat aiheesta.

Pelissä lapsi tutustuu sairaalan tiloihin, välineisiin ja vaatteisiin. Siinä kerrotaan henkilökunnan tehtävistä ja lapsen omasta roolista: Korjaushuoneessa on useita eri ammattilaisia ja heidän tehtävänsä on korjauksen lisäksi varmistaa, että lapsi voi hyvin. Nukahtamistilanteessa lapsen tehtävänä on olla paikallaan, etsiä pörriäiskuvia ja hengittää. Korjauksen jälkeen lapsi saa herätä räppäillen unipilviä, jotka haihtuvat ja kuva selkeytyy. Lapsi saa valita syötävää tai juotavaa ja palata leikkihuoneeseen. Lopuksi lapsi saa kiitosta ja kehuja ▶

sekä reippaan mitalin, joka sekkin on pörräisluokassa.

Pelissä käytetään kutsukirjeessä selitettyjä sanoja. Peli on jaettu kymmeneen vaiheeseen, joita pääsee pelaamaan yhä uudelleen ja lapset kertaavatkin mielellään jännittäviä tai kiinnostavia kohtia. Juonellisen tarinan lisäksi peli sisältää pieniä minipelejä, jotka pitävät yllä lapsen mielenkiintoa. Pelissä on esimerkiksi valinnanmahdollisuuksia ja merkkien keräilyä. Pörräistä voi mitata ja punnita venyttämällä hahmoa eripituiseksi tai -painoiseksi ja leikkitalissa voi pelata muoto- ja värikoppeliä.

Pelin tekeminen

Pelin tekemiseen meni noin puoli vuotta ja kehitystyöhön osallistui useita ammattilaisia ja ammattiryhmiä. Työryhmässä oli mukana lasten erikoispsykologi Hanna Vuorimaa, jolta saimme tukea siihen, miten lapselle esitetään asioita. Pelin toteutti peliyrittäjä Tinglware, jonka pelintekijät perehtyivät huolellisesti pienen lapsen kehitysvaiheeseen ja sairaalan ympäristöön ja tapahtumiin. Pelintekijät työstiivät peliä vaihe kerrallaan ja yhdessä kohtauksia arvioitiin ja ideoitiin eteenpäin.

Pienet testajat testasivat peliä keskussairaalan ATK-luokassa. Testaus tilanne antoi hyviä vinkkejä. Itselleni oli yllätys, että tietokoneversion hiiren käyttö oli lapsille haasteellista. Pienet lapset tarvitsivat siis mobiiliversion. Toinen hauska tulos oli, että lapset osasivat edetä pelissä johdonmukaisesti. Itse kaipasin joissain kohdin etene misohjeita - mutta tunnustan, etten ole aiemmin paljoa mobiilipelejä pelaillut.

Tulevaisuus

Peli on tehty Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän päiväkirurgiaan, mutta nyt Pörräinen on lennähtämässä pienin muutoksin myös Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin käyttöön Jyväskylään.

Pelistä on tullut hyvää palautetta. Tutkittua tietoa saamme syksyn aikana, kun Lahden ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat haastattelevat loppuvuonna lapsia ja vanhempia pelin hyödyllisyydestä.

Pelin tekeminen on ollut opettavaa ja innostavaa. Uusia ideoita olisi paljon ja uskon, että niille olisi myös tarvetta. Lapsi kohtaa monia tilanteita, joihin voisi valmistautua pelin avulla. Lapsen pelkojen hoitaminen olisi helpompaa etukäteen kuin jälkikäteen.

Ammattitaidolla ja huolella hoidettu lapsipotilas on kaikkien etu. Peloton lapsipotilas on tulevaisuuden aikuispotilas, joka ei siirrä omaa pelkoaan tuleviin lapsiinsa. Ammattilaisille satuhahmo on tuonut piristystä työpäivään ja antanut luvan heittäytyä sadun maailmaan. Se on myös laittanut meidät arvioimaan työskentelytapaamme ja muistamaan, että lapsi ei ole pieni aikuinen, vaan oman mielikuvituksen ja kehon omaava ainutlaatuinen yksilö. ■

Tapasin 8-vuotiaan Nellan korjauksen jälkeen. Nella on erityislapsi ja kommunikoi omalla tavallaan. Äidin mukaan Nella oli päässyt hyvin tapahtumaketjun sisälle tutustuttuaan tapahtumiin pelin avulla, sillä kuvat auttavat Nellaa hahmottamaan asioita. Peliä oli pelattu useaan kertaan ja vielä sairaalaan tulomatkalinkin. Nellan mielestä pelissä hauskin olivat äänet.

Lastenneurologian yksikkö Porissa

TEKSTI: Seija Noppari, osastonhoitaja
Lastenneurologia, Satakunnan sairaanhoitopiiriin
kuntayhtymä

”Ennen vanhaan”

Olemme toimineet vuodesta 1991, jolloin lähettiin liikkeelle lastenneurologin, psykologin, puheterapeutin ja kuntoutusohjaajan sekä yhden sairaanhoitajan voimin lastenpoliklinikan ja osaston yhteydessä. Vuonna 2000 saimme yhteiset tilat poliklinikalle ja osastolle, uusia virkoja perustettiin ja paikkaluku osastolla lisättiin viiteen.

Olemme joutuneet muuttamaan toimintaamme moneen eri paikkaan erilleen muista lastenosastoista. Aina olemme kuitenkin saaneet parempia tiloja. Osaston toiminta ja sairaanhoitajien työ ovat muuttuneet eniten. Kokonaan päiväosastoksi siirryimme vuonna 2013. Toimimme omana vastualueenamme vuoteen 2010 asti, jolloin yhdistyimme lastentautien alaisuuteen. Tällä hetkellä kuulumme lasten- ja naistentautien sekä synnytysten vastuualueelle ja meillä on oma ylilääkäri.

Uusi lasten- ja naistentalo

Muutimme uuteen lasten- ja naistentaloon keväällä 2015, jolloin pääsimme vihdoin muiden lastenosastojen kanssa samaan taloon. Saimme olla uuden talon suunnittelussa mukana kiitettävästi. Meillä on hienot poliklinikka- ja osastotilat. Koko tiimin väellä on huoneet samassa kerroksessa. Oma pieni toimenpidehuone, vanhempien tilat, osastopotilaiden erillinen ruokailutila ja aistihuone, hoitajien ohjaushuone ja oma neuvotteluhuone ovat tiloja, joita meillä ei ennen ollut. Osastolla on kolme potilashuonetta, joista yksi on suunniteltu liikuntavammaisia lapsia varten. Siellä on muun muassa kattonosturi ja ympäristöhallinnan laitteita. Lasten on

mahdollista tarvittaessa käyttää omaa huonetta esimerkiksi rauhoittumiseen. Samassa kerroksessa toimii myös lasten apuvälinekeskus. Keskellä koko rakennusta on katettu sisäpiha, joka on kalustettu lasten leikkipihaksi. ▶